

Utvalgsmøte i avlsutvalget (5/17) 08.11.2017

Til stede (Skype): Inger Sofie Andreassen, Ingrid Sponheim (referent), Hege Hasvold og Siri Furre (NHS)

Forfall: Per Arne Nilsen og Therese Hokland Andreassen

8/17 Status etter høringsrunde

Alle lokallag har sendt inn svar på høringa. Det bekymrer avlsutvalget at flere lokallag har sendt inn likelydende høringssvar. Det har også kommet melding fra lokallag om at de har fått tilsendt dokumenter fra medlemmer av andre lag i forsøk på å påvirke høringsinnspill. Leder har også mottatt henvendelser fra medlemmer som ikke har blitt invitert til å delta i høringsprosessen i sitt lokallag. Dette er signal som må tas på alvor, da dette svekker den demokratiske prosessen.

Mange av høringsinnspillene var heller ikke innlevert i det formatet som avlsutvalget ba om, men avlsutvalget har likevel valgt å ta med alle i sin vurdering og vil offentliggjøre samtlige etter at avlsutvalget har gjort sin jobb.

Det må likevel sees på som et positivt signal at det har vært stort engasjement rundt høringa og at flere har lagt ned stor jobb i å utforme høringssvar.

Et av lokallagene foreslår i sitt høringssvar at avlsutvalget skal fratas jobben med å revidere avlsplan, og at det skal settes ned en ny gruppe som skal gjøre jobben. Avlsutvalget er nedsatt av landsmøtet, som er organisasjonen sitt øverste organ, og vi må derfor forholde oss til det så lenge ikke et landsmøte bestemmer noe annet.

9/17 Faglige problemstillinger

Leder hadde møte med Siri Furre 13. Oktober og gikk gjennom alle de faglige problemstillingene i høringsinnspillene, samt innholdet i ny avlsforskrift som blir gjeldende fra nyttår. En rekke forskere fikk i etterkant av møtet tilsendt problemstillinger og ble bedt om uttalelse.

Farge og avtegn:

Professor Odd Vangen anbefaler at praksisen med blåøyd hvit ikke bør endres i avlsplan. Hanne Fjerdingby-Olsen og Gunnar Klemetsdal er også forespurt om å uttale seg vedr farger og avtegn. Dette får vi innen 2 uker.

Det foregår nå pr dags dato et forskningsprosjekt på avtegn og fargegenetikk på fjordhest, hvor man har klart å finne markører på genomet for avtegn på fjordhest. Det har vært kommunikasjon mellom leder av avlsutvalget og Gunnar Klemetsdal vedr å gjøre et lignende prosjekt på NL, og landslaget jobber med å lage klar det empiriske grunnlaget for et slikt prosjekt.

Føre-var-prinsippet:

Både Nina Sæther (NIBIO) og Odd Vangen anbefaler at man legger føre-var-prinsippet til grunn når man setter føringer for avlen i rasen iht genetisk variasjon, fargepolitikk og helse.

Hingstekvoter:

Nina Sæther og Odd Vangen er forespurt om hingstekvoter. Nina uttaler at det blir brukt mer enn nok hingster i avl ift antall hopper og populasjonsstørrelse, så det er ingen grunn til at det bør settes enda flere hingster i avl.

Odd uttaler at kåra hingster ikke bør ha større kvote enn de har i dag.

Generelle helsefaglige/avlsmessige problemstillinger:

Sofia Mikko v/SLU er tilsendt mange av problemstillingene som er aktuelle for avlsplan. Svar avventes.

Rasens sårbarhet og status:

Uttale fra Siri Furre:

For å opprettholde dagens populasjonsstørrelse må alle hopper få 2 avkom hver. Snitt for de siste 20 årene er at hele hoppepopulasjonen får ca 1,1 avkom hver.

12 levende hopper i C-registeret pr. i dag, 3 av de bærer sølvgen. Flere av mødrene til C-registerhoppene er registrert i A-registeret og har avkom som er registrert i A-registeret. Det er totalt 25 hester registrert i C-registeret, de har 19 ulike oppdrettere, og disse oppdretterne har totalt avla 131 hester. 2 av C-registerhestene har avlet avkom som er i B-registeret, totalt 4 avkom. Liste over B-registeret er bestilt fra Rikstoto.

Det skal sjekkes slektskap til hestene i C-registeret og B-registeret mot øvrig populasjon.

Det er registrert 1235 hopper født fra 1996 – 2014. 202 av er registrert døde. 1036 tilgjengelige hopper i kjønnsmoden alder pr i dag. 49,5% har fått føll. **Ca 500 hopper i A-registeret har aldri fått føll.**

Av hoppene født mellom 1996 – 2002 er det ca. 70% av hoppepopulasjonen som har fått føll. For hopper født 2002-2013 er det under 50% av hoppepopulasjonen som har fått føll, dette varierer mellom 26% og 49%.

Dersom bruken av hoppene vedvarer på rundt 50% eller under, må hver aktive avlshoppe ha minst 3 avkom hver for å opprettholde populasjonsstørrelsen i rasen.

Rasen har i dag en stabil innavlsgrad, og en noe økende effektiv populasjonsstørrelse til tross for at rasen som helhet har hatt en tilbakegang når det gjelder antall bedekte hopper og fødte føll. Denne stabiliteten tilsier at de strategier som så langt har vært gjennomført i avlsarbeidet har vært fordelaktige. Det er også verdt å merke seg at dette har skjedd med de gjeldende restriksjoner på farge/avtegn, krav til avlsgodkjenning av hingster og stambokinndeling.

Nye beregninger, gjort høsten 2016, viser at den effektive populasjonsstørrelsen har økt til 75 (=den genetiske variasjonen tilsvarer 75

ubeslektet individ). Beregning gjort i 2010 basert på hester født mellom 1990 og 1998 gav effektiv populasjonsstørrelse på 62. Beregningen gjort 2016 er basert på hester født mellom 1994 – 2015 gir 75. Avlsplan ble innført i 1995, og den nyeste beregningen omfatter da hester født i perioden der det er innført begrensinger i avlen.

Ved å sette inn flere av de ubrukte A-registrerte hoppene i avlen vil den totale populasjonsstørrelsen øke og, avhengig av hvordan de blir brukt i avlen, bidra til å holde innavlsgraden stabil og øke den effektive populasjonsstørrelsen. Avlsarbeidet har fram til nå vist seg å være positivt for rasen på målbare parameter iht innavl, og den store utfordringen i dagens situasjon er knytta til å øke volum av fødte føll.

Dette vil tilsi at det ikke er presserende behov for å sette inn drastiske tiltak, som f.eks. å fjerne avlsgodkjenning av hingster, åpne stamboka helt, senke generelle krav.

Forslaget om amnesti (Faglige vurderinger av Siri Furre)

- **Bortimot alle begrunnelsene i dokumentet for å innføre et amnesti baserer seg på feilaktige påstander. De som har utarbeidet dokumentet har ikke satt seg inn i nyere data for rasen.**
- Effektiv populasjonsstørrelse har økt i perioden etter 1995 hvor avlsplanene ble innført. Den er økende.
- Det er for mange feilkilder til å sette for stor lit til utregnet føllprosent og metoden er noe svak ift å si noe konkret om fertilitetsproblem i en hesterase. NL ligger klart høyest på føllprosent av de tre nasjonale rasene, omtrent 10% høyere enn fjordhest. Føllprosenten er i øvre nivå på det som er funnet på andre raser, og er dermed godt innenfor det som anses som er normalt ved naturlig bedekning.
- Hester som er blåøyd hvite eller har sokker på frambein er ikke utelukket fra avlen, man kan avle på hoppene. Avkom av en ukåret blåøyd hvit hingst eller ukåra hingst med sokker på frambeina kan komme inn i B-registeret, på samme måte med en annen ukåret hingst.
De som har uregistrerte hester kan kontakte NHS og utrede muligheten for å få de inn i et av stambokregistrene.
Hester som er blåøyd hvite, har sokker på frambeina eller manglende registertilhørighet er ikke ubeslektet med resten av populasjonen.
- I den siste hestelista (2011) er det en liste over uregistrerte hopper. NHS har utarbeidet en status for disse uregistrerte hoppene. Av 86 hopper i fruktbar alder er det minst 1 død hoppe, 15 som er nå ferdig registrert, 9 under registrering og 61 som av ulike årsaker ikke er registrert men som har kjent status. Hvis man tar kontakt med NHS så kan man få registerført tidligere uregistrerte hopper, og de kan avles på, selv om de eventuelt kommer i B-register.
- Obligatorisk føllregistrering startet i 1990. DNA-testing ble innført i 1999, og da ble det også krav om at foreldre var DNA-testet for føll født 1999 og seinere. Det er lagt ned stor jobb i mange år med å stambokføre ustilte hopper som er født før registreringen startet i 1990.
Å ta inn en hingst av ukjent rase er ikke nødvendig.

Konklusjonen fra Siri er at det ikke foreligger noen grunn til å innføre et amnesti. Det er et lite antall uregistrerte hopper og hopper i B- og C-register, som faktisk ikke er utelukket fra avlen. Det understrekes at det eksisterer omtrent 500 hopper i A-registeret som ikke har bidratt i avlen.

Stambokinndeling:

Det kommer ny avlsforskrift, som har vært på høring, som blir gjeldende når EU-forordningen er oversatt til norsk.

Det er ingenting i forordningen som krever at vi gjør endringer ift den foreslåtte stambokinndelinga.

Siri skal til Danmark kommende helga på et internasjonalt møte om denne forskriften og vil da dobbeltsjekke at tekst i stambokinndelinga stemmer overens med forordningen.

Veterinærfaglige problemstillinger:

Det er skal sendes forespørsel til Nils Ivar Dolvik v/NMBU med ønske om anbefaling av rutiner for undersøkelse av patellaopphaking av hingster og hvordan resultatene bør behandles av kåringsnemda.

Det er kommet ønske om å få på plass et helseregister for rasen der man lettere kan ta ut sykdomsdata om rasen. Det er en ønskesituasjon som mange avlsorganisasjoner ønsker seg, og all den tid det ikke eksisterer pr i dag så kan det ikke tas inne noe om det i denne avlsplanen. Det jobbes derimot med å utvide nasjonalt hesteregister slik at sykdomsdata kan registreres her, og det står høyt på agendaen både for forskningsmiljø, NHS og avlsorganisasjoner. Det er nødvendig med integrasjon mellom veterinærer og register for å sikre at dataen blir riktige.

10/17 Prosessen videre

Det har kommet endringer i måten avlsplaner skal godkjennes på. Da kåringsloven falt bestemte LMD at MT skulle godkjenne avlsplaner etter anbefaling fra NHS. MT har siden høsten 2015 godkjent flere avlsplaner som har vært gjennomgått av NHS. Denne praksisen har vært gjort fram til våren 2017. Kravet til godkjenning av avlsplan skal kun gjøres ved førstegangs godkjenning av avlsorganisasjon av MT. Endringer av avlsplaner skal da sendes til NHS, som gir MT beskjed om at det er en endring i den aktuelle avlsplan. Det som står i forskrift er at avlsplanen er å anse som godkjent etter 90 dager etter innsending til MT. Tolkningene av praksis er ikke helt ferdig enda, da man venter på at MT gir endelig svar til NHS om hvordan praksis skal være.

Konsekvensen er at vi sannsynligvis har litt bedre tid på oss enn vi først trodde for å få klar avlsplanen.

Til neste møte:

- Ønske om at det blir laget en liste over klappingster/urhingster over ulike tidsperioder for å se om det har vært endringer, mtp innavl. I neste møte får vi orientering om hvordan dette kan gjøres fra NHS.
- De resterende faguttalelsene innhentes.
- Utarbeidelse av forslag til notat av overordnede mål for ny avlsplan (Ingrid)

Saksliste til neste møte:

- Gjennomgang av faguttalelser
- Lage et notat som beskriver overordnede målene for ny avlsplan og avlsutvalgets arbeid
- Gjennomgang av innspill og endringer

Ny møtedato:

Onsdag 22. november kl 20.00 på Skype